

JEDNA KOPIJA PO TIZIANU, PRIJEDLOG ZA PARRASIJA MICHELIJA

I v o B a b i ć

UDK: 75 Micheli, P.
75.034 (450) "15"
Izvorni znanstveni rad
Ivo Babić
Građevinsko-arhitektonski fakultet u Splitu

U Dalmaciji u privatnom vlasništvu čuva se slika s prikazom Salome. Veoma je bliska jednoj Tizianovoj slici koja prikazuje Salomu, koja se nalazi u privatnom vlasništvu u Švicarskoj. Srodna joj je slika s istom temom koja se pripisuje slikaru Parrasiju Micheliju. Moguće je taj slikar autor i slike u Dalmaciji.

U privatnom vlasništvu u Dalmaciji čuva se slika, ulje na platnu (120 x 90 cm) s prikazom Salome koja drži na tanjuru glavu svetog Ivana Krstitelja. Pokraj Salome još su tri lika: s desne joj je strane žena pokrivena glave, s lijeve čovjek (starac), a pri dnu je dječak koji pruža ruku prema tanjuru na kojem je odrubljena glava svetog Ivana Krstitelja. Boje su većim dijelom potamnjele i oštećene, no u svakom slučaju prevladavaju zlatno-smeđe game. Kao kontrast ističe se svijetla, lepršava draperija obavijena oko nadlaktice Salomine desne ruke, na kojoj je učvršćen broš s plavičastim draguljem. Skicozni potezi boje naneseni su poput mrlja.

Slika je relativno slabo sačuvana, tako da se pojedini likovi tek naziru. Glava crnog sluga, dječaka, jedva se još raspoznaje. Pronađena je zabačena i teško oštećena; ima naznaka da je podrijetlom iz Splita. Godine 1975. popravljena je u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Splitu tako da je zalijepljena na novo platno.

Slika ima sva stilska obilježja mletačkog slikarstva druge polovice XVI. stoljeća. Sasvim je očito da je nastala po uzoru na kasno Tizianovo slikarstvo koje kao da teži nedovršenome. Inače, tema Salome bliska je Tizianu pa je tako čuvena njegova slika iz Galleria Doria-Pamphilj u Rimu, kao i ona iz Prada u Madridu na kojoj Salome nosi tanjur iznad glave. Srodna je tema Judite, koju je Tizian prikazao na slici sačuvanoj u Detroitu (Institut of Arts).

Najbliža analogija ovoj slici jedna je Tizianova slika s prikazom Salome koja se čuva u privatnom vlasništvu u Švicarskoj (114 x 96 cm). Sudbina te slike veoma je burna; mijenjala je niz vlasnika – neko je vrijeme bila kod engleskog kralja Karla I.¹ Ova naša slika iz Dalmacije gotovo da je kopija Tizianove slike koja se čuva u privatnom vlasništvu u Švicarskoj, počevši od dijagonalne impostacije Salome, s tanjurom i glavom svetog Ivana Krstitelja koja se ističu u prvom planu. Jednak je broj figura. Jednaki su i rakursi, pa je tako lik Salome obuhvaćen otprilike do visine koljena. Figure kao da su pred nama a tanjur s glavom gotovo da izlazi iz samog ekrana slike. Jednak je odnos figura i fonda. Podudarnost je velika i na razini gramatike motiva. Tako na jednoj i drugoj slici žena (služavka?) s desne strane Salome jednom rukom pridržava koprenu s kojom joj je pokrivena glava. Ta se gesta tumači kao zaklanjanje pred groznim prizorom odrubljene glave na tanjuru. No slika što se čuva u privatnom vlasništvu u Dalmaciji nije tek doslovna kopija; primjerice, glave svetog Ivana različito su impostirane. Lica Salome na jednoj i drugoj slici slična su, no nisu identična. Međutim, mnogo je detalja slično ili pak identično. Slike su gotovo istih dimenzija.

Slici Salome iz Dalmacije veoma je bliska slika s prikazom Salome pripisana Parrasiju Micheliju (Michieli) koja je bila izložena na dražbi 1. srpnja 2007. u Galeriji San Marco u Veneciji.² Na toj slici (dimenzija 140 x 90 cm) prikazan je uz Salomu još samo jedan lik, dakle ne tri, i to žena također prekrivene glave. Te dvije slike – ona iz Dalmacije i ona izložena na dražbi u Galeriji San Marco u Veneciji – veoma su bliske, od kromatike u kojoj prevladavaju zlaćane boje pa do kompozicije i pojedinih detalja. Gotovo su istovjetne isposničke glave svetog Ivana, jednako impostirane. Tanjuri, na kojima su glave, jednako su ukrašeni užljebljenjima. Na obje slike Salome nosi dugu ogrlicu, odnosno lanac. Jednako im je biserje upleteno u kosi; ista je biserna naušnica. Slični su i broševi na draperiji na razgolice, mesnatim rukama. Međutim ni ove dvije slike ipak nisu sasvim istovjetne u pojedinih detaljima. Primjerice, jedna Salome ima broševe na obje ruke, a druga samo na jednoj.

Slika Salome izložena na dražbi u Galeriji San Marco s razlogom se pripisuje Parrasiju Micheliju. Ona ima analogija u drugim slikama koje mu se pripisuju, posebno u fizionomijama žena punačkoga, ovalnog lica, omanjih usana, plave kose, kao naprimjer na slici *Portret žene* iz 1565. godine iz Palazzo Rosso u Genovi³ ili pak na slici *Concerto femminile* u privatnom vlasništvu u Bergamu.⁴ Takva je i poznata razgolice Venera koja svira lutnju iz Szépművészeti Múzeum u Budimpešti.⁵

¹ Usp. A. Morassi, »Una Salome di Tiziano riscoperta«, *Pantheon* XXVI, 1968., str. 456-466.

² Podatke v. na adresi:

<http://www.veneziacinquecento.it/Notizie/Archivio/2007luglio/news372.html>

³ V. sliku na adresi: <http://www.ctaylorco.com/SCA/Costuming/Costume%20images/Coats/Palazzo%20Rosso.htm>

⁴ V. sliku na adresi: http://www.anticoantico.com/scheda_articolo_main.asp?ID=26378&cat=IB&lingua=ITA

⁵ D. Von Hadeln, »Parrasio Micheli«, *Jahrbuch der Königlich preussischen Kunstsammlungen*, 33, 1912., fig 9., str.167.; ista slika i kod P. F. Brown, *Private Lives in Renaissance Venice: Art, Architecture, and the Family*, 2004., str. 178 i 201.

Salome, Dalmacija, privatno vlasništvo

Parrasio Micheli (c. 1516. - Venecija, 19. svibnja 1578.), mletački slikar i crtač izvanbračni je sin mletačkog patricija Salvadora Michielija. Ime je izgleda dobio po čuvenom grčkom slikaru Paraziju. Inače nije bilo rijetko u doba renesanse, pa tako i u Dalmaciji, da se djeci, posebno izvanbračnoj, nadijevaju zvučna imena.⁶ Poznato je da je humanist Paolo Giove hvalio našeg slikara kao novog Parazija. Carlo Ridolfi skicirao je Parrasijevu biografiju i umjetnički profil, upućujući na utjecaje Tiziana a poslije i Veronesea. Parrasijevo bogatstvo i reputaciju dovodi više u vezu sa slikarevom srećom i društvenim vezama negoli s talentom pa mu spočitava povodenje za uzorima. Kuća mu je bila, piše Ridolfi, puna slika i namještaja, što je ostavljalo dojam na posjetitelje i naručitelje koje je udvorno

primao.⁷ S Tizianom je bio blizak pa se s njim dopisuje za vrijeme boravka velikog slikara u Njemačkoj. Održavao je veze s uglednim osobama svoga vremena, pa tako i s humanistima i piscima poput Pietra Aretina. Rimigio Fiorentino, učeni dominikanac, uputio mu je jedno pismo u kojem mu piše o načinu prikazivanja teme Infamia. Valja napomenuti da je Rimigiu Fiorentinu zaštitnik bio splitski nadbiskup Alvise Micheli.⁸

Koliko li god Ridolfi spočitavao Parrasiju manjak domišljatosti (*ingenio*) ipak se ne može osporiti njegovo istaknuto mjesto među sljedbenicima Tiziana i Veronesea. Slike su mu različite tematike: religiozne, mitološko - alegorijske, portretistika... Radio je portrete mletačke aristokracije, uključujući portret dužda Lorenza Priulia u pratnji deset senatora, Fortune i personifikacije Venecije.⁹ Nakon Tizianove smrti Parrasio se pokušao afirmirati kod španjolskog kralja Filipa II., kojem 20. kolovoza 1579. piše pismo u kojem veoma učeno tumači ikonografiju slike koju mu je poslao u znak poštovanja povodom rođenja kraljeva sina. U Pradu su sačuvane njegove dvije slike: jedna koja prikazuje svetog papu Pija V. pred mrtvim Kristom, druga je pak alegorija s temom rađanja infanta Fernanda koja je opisana u spomenutom pismu kralju Filipu II. U Escorialu je njegova slika *Svete žene na grobu* a pripisuje mu se i slika *Poklonstvo kraljeva* u istom samostanu.¹⁰ U Španjolsku je 1576. godine poslao na prodaju veću količinu umjetnina: 28 slika, dva raspela i pozlaćeni pisači stol, raskošno ukrašen.¹¹

Zanimljivo je da je Parrasio imao indirektne veze s Dalmacijom. U svojoj oporuci od 17. travnja 1578. sjetio se naime na prvom mjestu splitskog nadbiskupa Alviza Michielija: *Lasso il Christo d Avorio in croce, fornito d hebbano, qual si ritrova esser nel mio mezado sopra il Rio in casa delle mia habitation al Reverendissimo signor alvise Michiel Vescovo de Spalato, fu del clarissimo ms. Mafio in segno d amorevolezza, et per memoria de molte cortesie per me ricevute nella mia gioventu da sua Signoria Reverendissima*. Pitanje je čime je to splitski nadbiskup zadužio našeg slikara u njegovoj mladosti. Valjda ponekom narudžbom? Alvise Micheli bio je splitskim nadbiskupom od 1566. do 1575. godine, dakle u ono zlosretno vrijeme Ciparskog rata (1571.-1573.), kad je bio bitno okljašten splitski teritorij u čiju je obranu bilo uključeno i svećenstvo;¹² bio je napadnut i sam nadbiskupov kaštel Sućurac i njegovo selo-posjed Vranjica, o čemu je splitski knez

⁶ I. Babić, »Oporuke Pelegrine, Petra i Koriolana Cipika«, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 30, Zagreb 2006., str.44-45.

⁷ C. Ridolfi, *Le maraviglie dell' arte ovvero, Le vite degli Illustri Pittori Veneti e dello Stato*, vol. II., Padova 1837., str. 331-332.

⁸ J. Fletcher, »Francesco Salviati and Remgio Fiorentino«, *The Burlington Magazine*, vol. 121., br. 921., 1979., str. 794.

⁹ L.Trevisan, »Un dipinto di Parrasio Micheli a Vicenza e la scoperta di inediti documenti d'archivio«, *Arte Veneta* 61, 2004., str. 216-226.

¹⁰ Ph. Cottrell, R. Mulcahy, »Succeeding Titian: Parrasio Micheli and Venetian Painting at the Court of Philip II«, *The Burlington Magazine*, vol 149., br.1249, 2007., str. 232-245.

¹¹ V. pismo upućeno Guiliju Giuntiju 5. lipnja 1576. Pismo donose Ph. Cottrell, R. Mulcahy, n.dj. (10), str. 241.

¹² D. Farlati, *Illyricum sacrum*, tom III., Venecija 1765, str. 458-463.

Tizian, *Salome*, Švicarska, privatno vlasništvo
(ilustracija preuzeta iz Pantheon, XXVI, heft 6, 1968.)

Andrija Michieli 1573. godine poslao podrobno izvješće u Veneciju.¹³ Moguće je da je Parrasio bih zahvalan nadbiskupu zbog poneke narudžbe. Dalmatinski prelati veoma su zaslužni za pojedine narudžbe i angažiranja umjetnika. Dugogodišnji splitski nadbiskup Sforza Ponzoni (1616.-1641.) zaposlio je svog brata slikara Mattea Ponzonija - Pončuna čiji je niz djela sačuvan diljem Dalmacije. Marco Boschini u svojoj *Carta del navigar pitoresco* spominje slikara, kojeg inače ubrajaju u Schiavone, po njegovoj hrvatskoj uzrečici *tako ti Boga: che ghe xe quadro di taco ti boga*.¹⁴ Trogirski biskup Giuseppe Caccia (+1758.) zaslužan je, primjerice, za narudžbu kipova Giuseppea Torrettiija.¹⁵

Još je jedna veza slikara Parrasija s Dalmacijom. S njime je živjela Anzola (valjda Anđela) s Brača (*Anzola della Brazza*), skromna podrijetla kojom se kao

¹³ V. »Commissiones et relationes venetae«, *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium*, sv. IV., Zagreb 1964., str.131-132.

¹⁴ K.Prijatelj, *Matej Ponzoni – Pončun*, Galerija umjetnina, Split 1970., str.18.

¹⁵ I. Babić, »Giuseppe Torreti nella Cattedrale di Traù, Francesco Robba and the Venetian Sculpture of the Eighteenth Century«, *Papers from Intenational Symposium Ljubljana, 16th–18th October 1998*, Ljubljana 2000., str.217-223.

udovac pred smrt vjerojatno i oženio. U oporuci je navodi kao izvršiteljicu njegove posljednje volje, koja je već podulje u njegovoj službi (...*et gia anni quindese in sedese si ritrova al mio servitio*).¹⁶ Mletački veleposlanik u Španjolskoj, Alberto Badoer piše 31. svibnja 1578. Parrasiju (taj je u međuvremenu već preminuo) oslovljavajući ga prisno – *Magnifico quanto fratello*, ispričavajući se što kasni prodajom umjetnina na dvoru: ...*mi par veder madonna Anzola in colera, et dir di me il diavolo chala [?] et ma l'ha torto, et la colpa d'questa tardanza, et d'tanta difficoltà non è mia*. Dakle, čini mu se da vidi Anzolu onako ljutu koja o njemu govori kao o đavlu. Možda je ono *chala* neka njena uobičajena uzrečica na hrvatskom. Oni misle, duhovito, ne bez ironije, piše veleposlanik, kako on spava, no veoma se založio oko prodaje umjetnine i shvaća Anzolu koja mora govoriti toliko loše o njemu, te veli da će morati bježati ako mu ne uspije trgovina: ...*et voi credete poi che dorma; guardate come son trattato basta vi prometto, che mi vorro resentire con madonna Anzola che tutte il male che ha detto di me, se riesce il negotio principale, ma se non riuscirà fuggerò da lei tutto il tempo di mia vita, se però sotto la scorta del presenti non mi parera poter star sicuro*.¹⁷

Gospođi Anzoli nakon slikareve smrti 25. rujna 1579. piše njihov agent Giulio Giunti iz Madrida u Španjolskoj kako je uspio prodati neke umjetnine.¹⁸ Tko je ta Anzola s Brača? Je li bila čangrizava ili tek energična žena o čemu se može nagađati po pismu ambasadora Badoera? Mnogo je Bračana nastanjenih u Veneciji, od kojih su neki učlanjeni u Bratovštinu sv. Jurja i Trifuna.¹⁹ Izvjesna Anzola, kći Vicenze i Zorzija (Jurja) rečenog Slovinja iz Brača, drvodjelca zaposlenog u Arsenalu spominje se 25. IX. 1569. godine; njezina majka ostavlja joj u svojoj oporuci jednu pozlaćenu sliku Bogorodice.²⁰

Lik već postarijeg Parrasija poznat nam je s njegove slike nastale 1573. godine na kojoj se prikazao pred mrtvim Kristom, izloženoj u crkvi San Giuseppe di Castello, gdje je i pokopan, dakle u četvrti u kojoj su živjeli i radili brojni Schiavoni, uključujući naravno i Bračane. U toj je crkvi grob i oltar Ivana iz Vrane, admirala u doba Lepantske bitke.²¹ Kako si predočiti lik Anzole iz Brača? Valja posebno napomenuti da je među slikama koje je Parrasio poslao u Španjolsku slika koja se navodi kao *una figura la schiava bellissima*.²² Pokušavamo si dočarati lik Anzole po mlađoj, naočitoj ženi s Tizianove slike iz National Gallery u

¹⁶ V. oporuku kod D. Baron von Hadeln, »Parrasio Micheli«, *Apollo* 7, 1928., str. 17.

¹⁷ Pismo donose Ph. Cottrell, R. Mulcahy, n.dj. (10), str. 244.

¹⁸ Pismo donose Ph. Cottrell, R. Mulcahy, n.dj. (10), str. 245.

¹⁹ L. Čoralić, »Bračka kolonija u Mlecima u prošlosti«, *Hrvatska obzorja. Časopis Matice hrvatske* 2, Split 1997., str. 339-356.: ista: »Iseljenici s otoka Brača i hrvatska bratovština sv. Jurja i Tripuna u Mlecima«, *Kulturna baština* 32, Split 2005., str. 75-92.

²⁰ *Vicenza relicta condam Zorzi della Brazza ditto Slovigna calaphato in arsenal in primo voto et in secondo del condam Manullo de Andrea mariner...Lasso a Anzola mia fiola nascenda dal mio primo marito un quadro de Madonna dorado*. Isprava se nalazi u *Archivio di Stato di Venezia, Notarile testamenti*, busta 100, br. 145. Na ovu ispravu upozorila me je dr. Lovrka Čoralić na čemu joj srdačno zahvaljujem.

²¹ L.Čoralić, I. Prijatelj-Pavičić, »Ivan iz Vrane - Mletački admiral u Lepantskom boju (1571.)«, *Povijesni prilozi* 24, 2005., str. 127-149.

²² Popis umjetnina donosi Ph. Cottrell, R. Mulcahy, n.dj. (10), str. 242.

Salome, pripisana Parrasiju Micheliju;
slika izložena na dražbi 1. srpnja 2007. u Galeriji San Marco u Veneciji

Londonu koja se od XVII. stoljeća spominje kao La Schiavona a datira se u godine 1510.-12. Uostalom, tko je ta žena na Tizianovoj slici, pred kojom je reljefni crtež, dakle prikazana u umjetničkom ambijentu? To će možda jednom otkriti Lovorka Čoralić, najpućenija poznavateljica hrvatske prisutnosti u Veneciji.

Pitanje je: kako je slika koja prikazuje Salomu dospjela u Dalmaciju? Ako je naša atribucija te slike Parrasiju točna, onda postoji i mogućnost da je slika dospjela u Dalmaciju posredstvom Anzole iz Brača. Poznato je naime da pojedini iseljenici u Mletke određuju pobožne legatice i narudžbe za svoj rodni kraj, no, naravno, nisu zaboravljali ni svoje poznanike i rodbinu.²³ Možda je naša slika nekoć bila vlasništvo splitskog nadbiskupa Alvisse Michelija? Dakako, mogući su i drukčiji putevi slike iz Venecije do Dalmacije. Kao njegov rad u Dalmaciji se prepoznaje slika s prikazom svetog Stjepana iz crkve sv. Šime u Zadru; u starijoj literaturi pripisivala mu se i slika »Sv. Lovre« u Vrboskoj na Hvaru.²⁴

²³ L. Čoralić, »Legati hrvatskih iseljenika u Veneciji vjerskim ustanovama u domovini«, *Christiana Croatica Periodica* 31, 1993., str. 49-128.

²⁴ G. Gamulin, »Prijedlozi za slikarstvo mletačkog Cinquecenta u Dalmaciji«, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 27, Split 1988., str. 213.

U svakom slučaju ova slika s prikazom Salome spada u grupu slika s kojima jeka Tizianova slikarstva dopire i do Dalmacije. Naime, osim Tizianovih originala u Dubrovniku, u Splitu su sačuvane i kopije rađene po ovom velikom slikaru.²⁵

²⁵ Usp. C. Fisković, »Tizianova kopija u Korčuli«, *Peristil* 24, Zagreb 1981, str. 63-72; R. Tomić, »Tizian u Dalmaciji«, *Vijenac* 39, Zagreb 1995.; isti: *Splitska slikarska baština*, Zagreb 2002., str.43-48.; o slici Krist koji nosi križ, kopiji po Tizianu pripisanoj Girolamu Dente, iz Galerije umjetnina, v. N. Kudiš-Burić u katalogu izložbe *Izbor djela iz zbirke starih majstora ... Izložba posvećena uspomeni na Krunu Prijatelja*, Galerija umjetnina, Split 2003., str. 10-13.

UNA COPIA DI UN QUADRO DI TIZIANO:
PROPOSTA PER PARRASIO MICHELI

Ivo Babić

In una collezione privata in Dalmazia si conserva un quadro, olio su tela (120x90cm). Si tratta, molto evidentemente, di un dipinto fatto sul modello di Tiziano, o più precisamente, della fase matura della sua produzione, caratterizzata da una tendenza verso l'incompiutezza.

Il quadro, per le sue caratteristiche, è molto simile a *Salomè* di Tiziano (114x96cm), dipinto di una collezione privata in Svizzera. Si tratta quasi di una copia; iniziando dall'impostazione diagonale di Salomè con il vassoio sul quale si trova il capo di Giovanni Battista. Il numero di figure del quadro di Tiziano coincide con quello del quadro di Dalmazia, lo stesso è anche il rapporto tra le figure e lo sfondo. La figura di Salomè su entrambi i quadri è rappresentata all'altezza delle ginocchia. Le figure appaiono molto reali, come se stessero davanti all'osservatore, e il piatto con la testa quasi emerge dal quadro. Le coincidenze appaiono anche sul piano dei motivi: su entrambi i quadri l'ancella, situata a destra di Salomè, tiene con una mano il velo che le copre la testa. Tuttavia, il quadro in collezione privata in Dalmazia non è una mera copia di Tiziano. Per esempio, la testa di Giovanni Battista ha una diversa impostazione. Il viso di Salomè sul quadro di Tiziano assomiglia a quello del quadro di Dalmazia, eppure non sono identici.

Un quadro molto simile a quello dalmato è un dipinto rappresentante Salomè attribuito a Parrasio Micheli (Michieli), esposto all'asta nella Galleria San Marco a Venezia il 1° luglio 2007. I due quadri si assomigliano per la cromatica, in cui prevalgono le tonalità di oro, per la composizione e per i singoli dettagli. Tuttavia, neanche questi due quadri sono identici, ad esempio, in uno Salomè ha uno spillone su ogni manica e nell'altro ne ha uno solo.

Il quadro esposto all'asta di Venezia si attribuisce a Parrasio Micheli per le ovvie analogie con gli altri suoi quadri; si tratta soprattutto della fisionomia delle donne rappresentate, con i loro visi paffuti, ovali, le labbra piccole, i capelli biondi.

Appare curioso il fatto che Parrasio ebbe legami indiretti con la Dalmazia. Nel suo testamento del 17 aprile 1578, la prima persona di cui si ricordò fu l'arcivescovo spalatino Alvise Michieli. Possiamo chiederci in che modo il giovane pittore si indebitò con l'arcivescovo e in che modo gli contraccambiò un probabile favore. Forse con un quadro?

Esisteva un altro legame tra Parrasio e la Dalmazia. Una volta vedovo il pittore, in età avanzata, probabilmente sposò Anzola di Brazza, una donna di umili origini. Nel testamento la nominò esecutore testamentario. Alla signora Anzola, 25 settembre 1579, dopo la morte del pittore, scrisse il loro agente Giulio Giunti da Madrid avvisandola sulla vendita di certi quadri. Chi fu alla fine Anzola di

Brazza? Figlia di Vicenza e Zorzi detto Slovinja di Brazza, falegname impiegato in Arsenale. Il nome di Anzola appare per la prima volta il 25 settembre del 1569; sua madre nel testamento le lascia un quadro dorato rappresentante la Madonna.

Bisogna menzionare che tra i quadri che Parrasio fece mandare in Spagna ce ne fu uno intitolato *La Schiava bellissima*. Cerchiamo di far presente l'immagine di Anzola, tendendo in mente la giovane e bella donna del quadro di Tiziano. Il quadro, conservato nel National Gallery a Londra, e risalente al 1510-12, dal XVII secolo è conosciuto come *La Schiavona*. Chi è infine la donna del quadro di Tiziano, rappresentata in un ambiente artistico? Si impone la domanda, come il quadro rappresentante Salomè finì in Dalmazia? In ogni caso, si tratta di un dipinto nato come eco della pittura tiziana in Dalmazia. Tranne gli originali di Tiziano conservati a Ragusa (Dubrovnik), a Spalato (Split) si conservano anche alcune copie di quadri di questo grande pittore.